

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Fundusz Spójności został ustanowiony w 1994 r. i udostępnia środki na projekty z zakresu ochrony środowiska oraz na projekty w ramach sieci transeuropejskich w tych państwach członkowskich, których dochód narodowy brutto na mieszkańca nie sięga 90 % średniej unijnej.

PODSTAWA PRAWNA

Artykuł 177 [Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej](#) (TFUE) (w szczególności jego akapit drugi)

CELE

Fundusz Spójności został ustanowiony w celu zwiększenia gospodarczej, społecznej i terytorialnej spójności Unii Europejskiej w trosce o sprzyjanie zrównoważonemu rozwojowi. W okresie programowania 2021–2027 z funduszu są wspierane:

- inwestycje na rzecz środowiska, włączając w to dziedziny związane ze zrównoważonym rozwojem i energią przynoszące korzyści środowisku,
- sieci transeuropejskie w obszarze infrastruktury transportowej (TEN-T),
- pomoc techniczna.

W przypadku projektów służących osiągnięciu unijnych celów z zakresu ochrony środowiska Fundusz Spójności może także udzielać wsparcia w dziedzinach związanych ze zrównoważonym rozwojem, np. w dziedzinie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii oraz – w obszarze transportu poza sieciami transeuropejskimi – w dziedzinie transportu kolejowego, śródlądowego i morskiego, intermodalnych systemów transportowych i ich interoperacyjności, zarządzania ruchem drogowym, morskim i lotniczym, ekologicznego transportu miejskiego i publicznych środków transportu.

Fundusz Spójności finansuje [programy](#) podlegające [zarządzaniu dzielonemu](#), za które odpowiada Komisja Europejska oraz władze krajowe i regionalne w państwach członkowskich. Państwa członkowskie wybierają [projekty](#) do finansowania i biorą na siebie odpowiedzialność za bieżące zarządzanie. Przepisy dotyczące sposobu wykorzystywania funduszy zostały ustanowione rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów.

KWALIFIKUJĄCE SIĘ KRAJE

Fundusz Spójności przeznaczony jest dla państw członkowskich, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca jest niższy niż 90 % średniej unijnej. W okresie programowania 2021–2027 z Funduszu Spójności korzystało 15 państw członkowskich: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Grecja, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry.

BUDŻET I ZASADY FINANSOWANIA

Zasady dotyczące Funduszu Spójności na lata 2021–2027 zostały ustanowione [rozporządzeniem](#) w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności. Będzie można z niego wspierać projekty w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”, głównie projekty infrastrukturalne związane z ochroną środowiska i transportem, w tym sieci transeuropejskie (TEN-T).

W rozporządzeniu utrzymano koncentrację tematyczną polityki spójności UE. Fundusz Spójności będzie wspierał dwa cele szczegółowe: bardziej ekologiczną, niskoemisyjną gospodarkę o obiegu zamkniętym (wariant strategiczny (WS) 2) oraz lepiej połączoną Europę (WS 3).

Polityka spójności określa wykaz działań, które nie mogą być wspierane z Funduszu Spójności w latach 2021–2027. Wykaz obejmuje likwidację lub budowę elektrowni jądrowych, infrastrukturę portów lotniczych (z wyjątkiem regionów najbardziej oddalonych) oraz niektóre działania związane z gospodarką odpadami (np. składowanie odpadów). Ponadto w ramach Funduszu Spójności nie wolno wspierać inwestycji w budynki mieszkalne, o ile inwestycje te nie są związane z promowaniem efektywności energetycznej lub korzystania z odnawialnych źródeł energii.

W latach 2021–2027 Unia Europejska przeznaczy na Fundusz Spójności 42,6 mld EUR (w cenach z 2018 r., co odpowiada wartości pieniądza z 2018 r.), w tym 10 mld EUR na instrument „Łącząc Europę”, który jest unijnym programem finansowania wspierającym rozwój transeuropejskiej infrastruktury w takich obszarach jak transport, energia i usługi cyfrowe. Poziom współfinansowania może sięgnąć 85 % wartości projektów.

Oczekuje się, że 37 % ogółu alokacji finansowych z Funduszu Spójności przyczyni się do realizacji celów klimatycznych UE.

Przydział środków z Funduszu Spójności na lata
2021–2027 według państwa członkowskiego

Państwo członkowskie	Budżet (w mln EUR)
Bułgaria	1 467
Czechy	7 389
Estonia	952
Grecja	3 508
Chorwacja	1 372

Cypr	207
Łotwa	1 204
Litwa	1 645
Węgry	3 015
Malta	192
Polska	10 750
Portugalia	3 946
Rumunia	4 094
Słowenia	834
Słowacja	1 868
Ogółem	42 556*

* Włącznie z pomocą techniczną (114 mln EUR).

Źródło: Komisja Europejska, według cen z 2018 r.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Przepisy ustanawiające nową politykę spójności na lata 2021–2027 podlegały zwykłej procedurze ustawodawczej, więc Parlament był w pełni uprawniony do przedstawienia poprawek. Parlament mógł dzięki temu sprawić, że zaproponowane przepisy stały się bardziej elastyczne i w większym stopniu odpowiadają potrzebom państw członkowskich.

W [rezolucji z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie rozpoczęcia wdrażania polityki spójności na lata 2021–2027](#) Parlament wskazał COVID-19 jako główną przyczynę opóźnień w negocjacjach dotyczących polityki spójności, co spowodowało z kolei opóźnienie w przyjęciu ram ustawodawczych na okres finansowania 2021–2027. Parlament, obawiając się cięć budżetowych w nadchodzącym okresie programowania, wezwał Komisję do przedstawienia planu awaryjnego z myślą o ograniczeniu ryzyka niepełnego wykorzystania środków i umarzania zobowiązań ze względu na późne rozpoczęcie programów. W rezolucji podkreślił, że opóźnienia we wdrażaniu polityki spójności na lata 2021–2027 utrudniają państwom członkowskim reagowanie na kryzysy, w tym na napaść Rosji na Ukrainę.

Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie internetowej [Komisji Rozwoju Regionalnego](#).

Kelly Schwarz
04/2024

